

Marcin Luter i reformacja

Marcin Luter urodził się 10 listopada 1483 w Eisleben.

Od 1505 studiował prawo w Erfurcie.

W 1505 wstąpił do zakonu augustianów-eremitów.

W 1507 przyjął święcenia kapłańskie,
po czym studiował dalej w Erfurcie.

W 1508 otrzymał lektorat teologii moralnej
w nowo utworzonym uniwersytecie w Wittenberdze,
potem jednak wrócił do Erfurtu.

W 1512 został tam promowany na doktora teologii
i otrzymał profesurę nauk biblijnych w Wittenberdze.

Na ten czas przypada jego tzw. przeżycie w wieży,
które wyzwoliło go od jego lęku o zbawienie.

Portret Lutra, autorstwa Lucasa Cranacha Starszego (1528) (Wikipedia)

Papież Juliusz II rozpisał na początku wieku odpust,
z którego dochody miały być przeznaczone
na rekonstrukcję Bazyliki Piotrowej w Rzymie.
Leon X w bulli z 31 marca 1515 odnowił ten odpust.
Na papieskiego komisarza odpustowego w Niemczech
wyznaczono arcybiskupa Albrechta Brandenburskiego;
w 1513 został arcybiskupem Magdeburga,
w 1514 arcybiskupem Moguncji,
poza tym był biskupem Halberstadt.

Albrecht za te urzędy musiał Rzymowi przekazać opłaty, które zmusiły go do zaciągnięcia w banku Fuggera w Augsburgu kredytu 29 000 guldenów reńskich w złocie. Rzym przyznał mu na 8 lat dochody z kazań odpustowych. Kaznodzieją odpustowym został dominikanin Tetzl. Jego kazania mogły wzbudzić wśród wiernych nieporozumienia co do skuteczności tego odpustu.

Marcin Luter, Lucas Cranach Starszy (Wikipedia)

4 września 1517 doszło do dyskusji nad tezami, które ogłosił Luter przeciwko scholastycznej teologii: „Disputatio contra scholasticam theologiam”.

Były one generalnym atakiem na wszystkie kierunki ówczesnej teologii. Streszczono w nich to, co później zostało rozwinięte jako jądro nauki reformacyjnej.

31 października 1517 Luter przesłał 95 łacińskich tez o mocy odpustu do arcybiskupa Magdeburga/Moguncji i do biskupa Brandenburgii.

Jednocześnie wezwał do teologicznej dysputy na ten temat.

Drzwi kościoła zamkowego w Wittenberdze,
na których Marcin Luter miał przybić swoje tezy (Wikipedia)

Swemu przełożonemu zakonnemu Staupitzowi przesłał Luter owe tezy wraz z listem do papieża i oświadczył, że jest gotów poddać owych 95 tez rozstrzygnięciu papieża. Albrecht Brandenburski powiadomił Rzym o tych tezach, co wywołało proces w sprawie podejrzenia o herezję. W październiku 1518 na sejmie Rzeszy w Augsburgu Lutera przesłuchiwał papieski legat Kajetan, ale nie doszło do żadnego porozumienia. 16 października 1518 Luter apelował do papieża, 28 listopada zaś do soboru powszechnego.

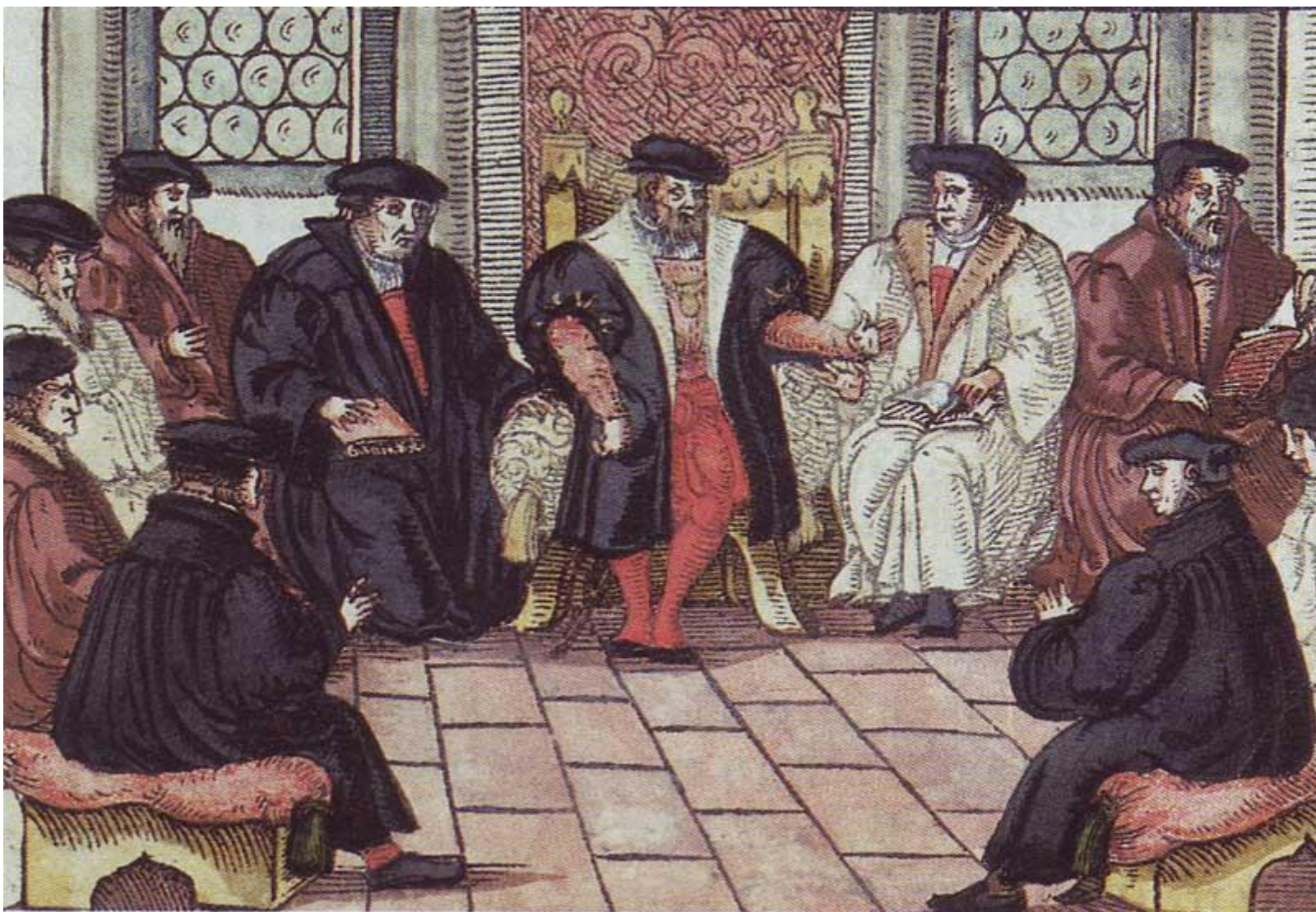
Luter przed Kajetanem (Wikipedia)

W 1519 odbyła się dysputa między Lutrem
i Janem Ekiem w Lipsku.

Luter zakwestionował w niej
moc wiążącą soborów powszechnych i innych autorytetów
(władzy państwowej, uniwersytetów)
w odniesieniu do jego nauki.

W pismach polemicznych z 1520 Luter odrzucił
magisterium papieża, mszę św. i Przeistoczenie,
choć trwał nadal przy obecności Chrystusa w sakramentach.

Sakramentami w jego rozumieniu były tylko
chrzest, Eucharystia i spowiedź.

Dysputa w Lipsku (Wikipedia)

W 1519 wznowiono w Rzymie proces przeciwko Lutrowi.

15 czerwca Leon X podpisał bulę „Exsurge Domine”
grożącą Lutrowi ekskomuniką.

Bulla cytowała dosłownie 41 tez z pism Lutra
jako naukę skierowaną przeciwko Kościołowi.

10 grudnia 1520 Luter publicznie spalił tę bulę
w Wittenberdze, wobec czego papież 3 stycznia 1521
obłożył Lutra ekskomuniką.

17 i 18 kwietnia 1521 Lutra przesłuchiowano na sejmie
w Wormacji, lecz nie zgodził się odwołać swej nauki.

Luter palący bullę papieską (Wikipedia)

Cesarz Karol V oświadczył 19 kwietnia 1521,
że jest zdecydowany bronić wiary i Kościoła.

26 maja 1521 cesarz podpisał tzw. edykt wormacki.

Głosił on, że pojawiające się od trzech lat błędne nauki
Kościół potępiał już wcześniej, że papież daremnie starał się
odwieść Lutera od jego herezji i że wzywa się każdego,
aby popierał realizację bulli odpustowej.

Pokój Lutera na zamku w Wartburgu (Wikipedia)

Na sejm Rzeszy w Norymberdze,
który rozpoczął się 17 listopada 1522,
Hadrian VI wysłał swego legata Francesco Chierigati.
10 grudnia przedmiotem dyskusji była sprawa Lutra.
Legat podkreślił zagrożenie ze strony tej herezji.
3 stycznia 1523 odczytał on brewe papieża,
które potępia błąd Lutra i rozłam Kościoła,
lecz jednocześnie przyznaje,
że współwinę za ten stan rzeczy ponosi Kuria.
Stany Rzeszy 5 lutego 1523 domagały się
reformy Kościoła i zwołania soboru powszechnego.

Katarzyna von Bora, Lucas Cranach Starszy (Wikipedia)

Papież Hadrian nie znalazł wsparcia w Kurii
w sprawie reformy Kościoła.

Nauka Lutra rozszerzała się coraz bardziej.

Przyczynił się dokonany przez Lutra przekład Biblii.

W Niemczech wybuchły „wojny chłopskie”.

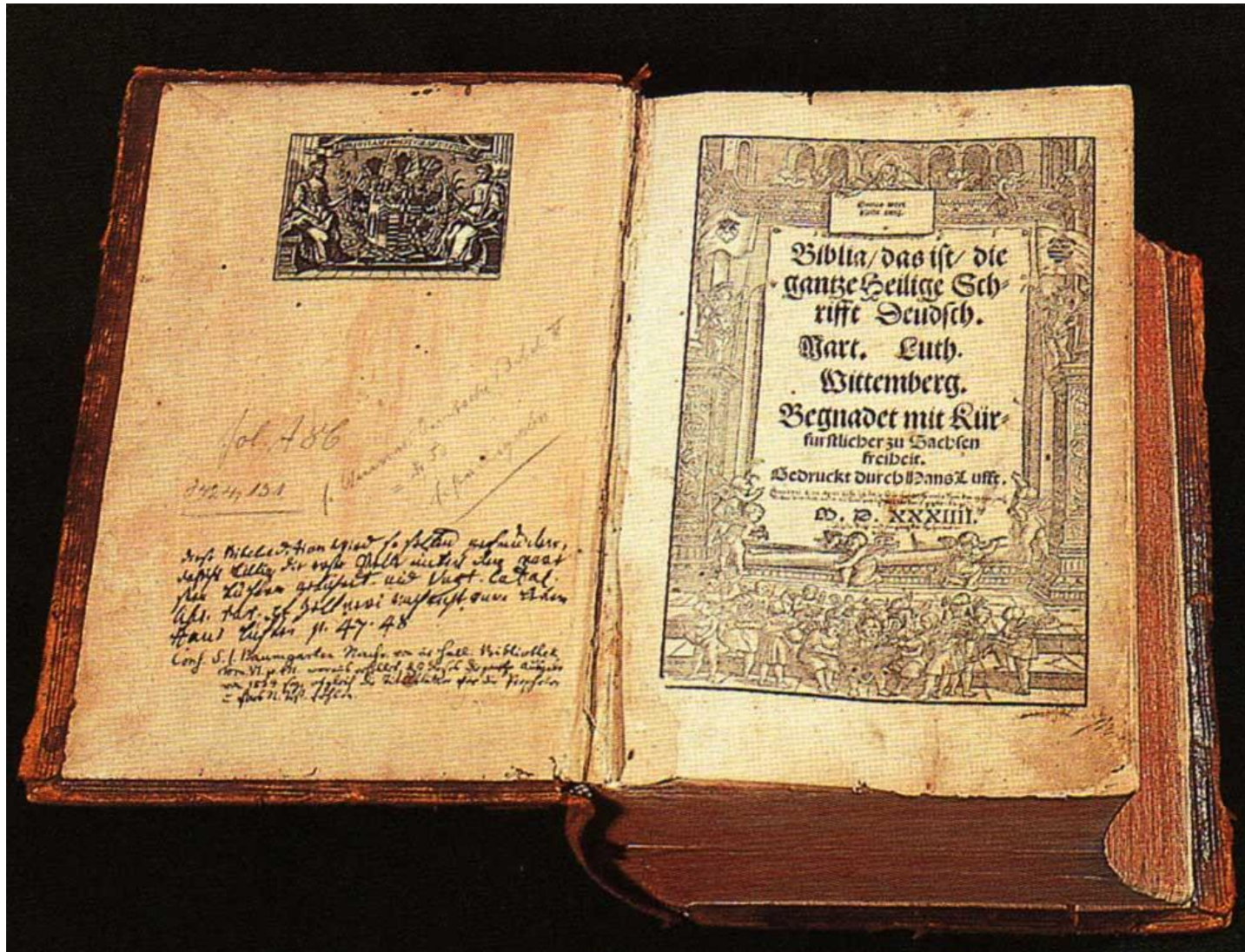
Chłopi żądali uwolnienia kaznodziejów nowej nauki.

Luter wystąpił przeciwko zbuntowanym chłopom
i domagał się od książąt, by pozabijali ich jak „wściekłe psy”.

Reformację zaczęli przeprowadzać książęta.

Luter podkreślał rolę książąt w reformacji.

To prowadziło do powstania tzw. Kościołów państwowych.

Biblia Marcina Lutra (Wikipedia)

Papież Klemens VII 8 stycznia 1524 mianował kardynałem-legatem na Niemcy Lorenza Campeggio. Na sejmie w Norymberdze w 1524 stany nadal domagały się zwołania soboru, co papież odrzucił.

Na sejmie w Spirze 27 sierpnia 1526 stany uzgodniły, że do chwili powołania soboru każdy ma postępować tak, jak to potrafi usprawiedliwić przed sumieniem i cesarzem.

Tym samym edykt wormacki przestał obowiązywać. Klemens VII miał nadzieję, że zdoła osiągnąć pojednanie w kwestiach wiary na sejmie w Augsburgu w 1530.

Cesarz ponownie wysunął sprawę zwołanie soboru. Odnowiono edykt wormacki i wyznaczono protestantom do 15 kwietnia 1531 czas na podporządkowanie się.

Luter na sejmie w Wormacji (Wikipedia)

30 października 1530 cesarz poinformował papieża,
że zawiodły starania o zawarcie ugody.

Papież Paweł III podjął przygotowania do zwołania soboru.

W 1536 zwołano sobór najpierw do Mantui,
a potem w 1537 do Vicenzy; lecz ze względu na polityczne
przeszkody nie doszedł on do skutku.

Protestanccy władcy odrzucili zaproszenie na sobór.

Ponieważ na soborze nie pojawili się katoliccy biskupi,
odroczone go w 1539 na czas nieokreślony.

Cesarz chciał doprowadzić do zgody na drodze dysput, jednak w 1541 podczas dysputy w Regensburgu natrafiono na wielkie trudności.

Cesarz we wrześniu 1541 zaproponował na miejsce obrad soboru Trydent, położony na terytorium państwowym niemieckim, co odpowiadało żądaniom stanów niemieckich, aby sobór odbył się w Niemczech.

Zwołanie soboru na dzień 1 listopada 1542 nie dało wyniku, ponieważ król francuski i niemiecki cesarz znajdowali się od lata 1542 w stanie wojny.

Po zakończeniu wojny Francji z Niemcami ustalono,
że Sobór Powszechny w Trydencie
rozpocznie się 15 marca 1545.

Ponieważ do tego czasu poza papieskimi legatami
w Trydencie nie był obecny żaden zagraniczny uczestnik,
sobór ten mógł zostać otwarty dopiero 13 grudnia 1545.

Marcin Luter zmarł 18 lutego 1546 w Eisleben.

Literatura:

Fischer-Wollpert R., *Leksykon papieży*,
przeł. B. Białecki, Znak, Kraków 1998, s. 193-196.

Ilustracje: Wikipedia.

Dziękuję za uwagę!
Króluj nam, Chryste!